

Defining the Pauper

משניות מס' פאה פ"ח	
1	<p>משנה ז ...מי שיש לו מזון שתי סעודות לא יטול מן התמחוי מזון ארבע עשרה סעודות לא יטול מן... משנה ח מי שיש לו מאתים זוז לא יטול לקט שכחה ופאה ומעשר עני היו לו מאתים חסר דינר אפילו אלף נותנין לו כאחת הרי זה יטול... משנה ט מי שיש לו חמשים זוז והוא נושא ונותן בהם הרי זה לא יטול וכל מי שאינו צריך ליטול ונוטל אינו נפטר מן העולם עד שיצטרך לבריות וכל מי שצריך ליטול ואינו נוטל אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס אחרים משלו ועליו הכתוב אומר (ירמיהו יז) ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו...</p>
טור יו"ד סי' רנג	
2	<p>...וי"א שכל אלו השיעורים לא נאמרו אלא בימיהם שהיה להם קופה ותמחוי והיו מחלקין מעשר עני בכל שנה והיו נוטלין לקט שכחה ופאה לפיכך שיערו שמי שיש לו ר' זוז לא יטול לפי שיכול לעבור בהן שנה ולשנה הבאה יהיה לו במה שיהיה אבל האידנא שאין כל זה יכול ליטול עד שיהיה לו קרן כדי להתפרנס מן הריוח תדע לך שהרי יש חילוק בין אם נושא ונותן שאז אפי' אם יש לו נ' זוז לא יטול שאפשר לו להתפרנס מן הריוח אלמא הכל לפי הענין ואפשר כי בימיהם היתה הוצאה מעוטה ואפשר להתפרנס בריוח של נ' זוז אבל האידנא א"א והכל לפי המקום והשעה...</p>

Collecting For Different Causes

3	<p>צדקה ומשפט (פ"ב סעי' ג' העי' ו') (הגרי"י בלוי): לא יטול מתנות עניים, וה"ה שאר צדקה לדעת הטור. (ו) נראה פשוט ששיעור זה, וכן כל השיעורים שבפרק זה לא נאמרו אלא לכדי מחיתו בהוצאות רגילות, אבל מי שבאו עליו הוצאות לא רגילות, כגון הוצאות רפואיות, או שנצרך לדירה או להוצאות נישואין וכיוצא בהן (ויש להסתפק כשיודע שכעבור זמן יצטרך להוצאות, אם מותר לו ליטול עכשיו מן הצדקה, ואפשר שכל שבתוך שנה יכול ליטול), אע"פ שעבור הוצאות הרגילות אינו בכלל עני, אם אינו יכול לקמץ מהוצאותיו כדי לחסוך להוצאות אלו, מותר לו לקבל צדקה, כשם שמצות הצדקה היא לתת לעני די מחסורו אף להוצאות אחרות</p>
4	<p>פסקי מהרי"ק סימן רכז (שורש קכ"ג): ...והטוב והישר וההגון הוא שיוציא המעות הנז' להשיא בתולות עניות, מאחר שמתחלה נגבו אדעת' דצדקה, ובזאת שאין לך צדקה גדולה מזו.</p>
5	<p>ביאור הלכה סימן לו: קטן וכו' - נראה פשוט דלדעת המחבר אם מאיזה טעם לא קנה אביו עבורו תפילין כגון שלא היה יכול לשמרם בטהרה וכה"ג ונעשה בנו בן י"ג שנים ויום אחד שוב אין על אביו מצות חינוך דאיש הוא וחייב מעצמו בכל המצות ואם איש עני הוא כל ישראל חייבים בזה וכמו שכתב הפ"מ בסק"ד.</p>

די מחסורו אשר יחסר לו

6	<p>דברים פרק טו (ז) כי יהיה בך אביון מאחד אחיך בארצך אשר יקוק אלהיך נתן לך לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ירך מאחיק האביון. (ח) כי פתח תפתח את ירך לו והעבט תעביטנו די מחסורו אשר יחסר לו.</p>
7	<p>גמרא כתובות סז: ...ת"ר: יתום שבא לישא, שוכרין לו בית ומציעין לו מטה וכל כלי תשמישו, ואחר כך משיאין לו אשה, שנאמר: +דברים ט"ו+ די מחסורו אשר יחסר לו, די מחסורו - זה הבית, אשר יחסר - זה מטה ושלחן, לו - זו אשה, וכן הוא אומר: +בראשית ב' + אעשה לו עזר כנגדו. תנו רבנן: די מחסורו - אתה מצווה עליו לפרנסו, ואי אתה מצווה עליו לעשרו; אשר יחסר לו - אפילו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו. אמרו עליו על הלל הזקן, שלקח לעני בן טובים אחד סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו; פעם אחת לא מצא עבד לרוץ לפניו, ורץ לפניו שלשה מילין...</p>

שיעור לעילוי נשמת אסתר מיטא בת חיים

שולחן ערוך ורמ"א יו"ד סי' ר"נ סעי' א'

כמה נותנין לעני, די מחסורו אשר יחסר לו. כיצד...
הגה: ונראה דכל זה בגבאי צדקה, או רביס ביחד, אבל
אין היחיד מחוייב ליתן לעני די מחסורו, אלא מודיע צערו
לרביס, ואם אין רביס אצלו יתן היחיד, אם ידו משגת.
(ב"י ודלא כמשמעות הטור, וכמו שנתבאר סימן רמ"ט).

ב"ח יו"ד סי' ר"נ

...ומן התימה על מ"ש ב"י...דהלא בריש סימן רמ"ט כתב
רבינו שיעור נתינתה אם ידו משגת יתן כפי צורך העניים
וכו' וכן בסוף סימן זה...אלמא דבידו משגת ליתן לכל
שואל די מחסורו חייב ליתן לו כל מחסורו כאשר הוא
שואל ממנו והם ג"כ דברי הרמב"ם בפ"ז (ה"א)...והכי
נקטינן כהרמב"ם ורבינו.

8

טור יורה דעה סימן רנא:

כל הפושט ידיו ליטול נותנין לו אפי' נכרי שמפרנסים עניי נכרים עם ענייא ישראל משום דרכי שלום...

9

דרכי משה הקצר שם אות א:

כתב הר"ן סוף הניזקין (כח א) **דלאו דוקא עם עניי ישראל** אלא אפילו עניי גוים לחוד מפרנסין מפני דרכי שלום אבל
במרדכי שם (דף תרי"ז ע"ג) (סי' תסד) משמע דאין מפרנסים אלא עם עניי ישראל דוקא עכ"ל.

10

Verifying the Status of the Collector

גמרא בבא בתרא ט. - אמר רב הונא: בודקין למזונות ואין בודקין לכסות; אי בעית אימא: קרא, ואי בעית אימא

סברא...**ורב יהודה אמר: בודקין לכסות ואין בודקין למזונות;** אי בעית אימא: סברא, ואי בעית אימא: קרא. **אי בעית אימא סברא, האי קמצערא ליה והאי לא קמצערא ליה;** אי בעית אימא קרא, הכא כתיב: הלא פרוס לרעב לחמך - פרוס לאלתר, וכדקרינן, והתם כתיב: כי תראה ערום וכסיתו - כשיראה לך. **תניא כוותיה דרב יהודה:** אמר כסוני - בודקין אחריו, פרנסוני - אין בודקין...

11

ספר חסידים סי' סא

כתיב בקהלת (ד' ו') טוב מלא כף נחת ממלא חפנים עמל ורעות רוח. נחת רוח ליוצרים **כי טוב מלא כף כשאדם נותן ליראי שמים עניים שירדו מנכסיהם ממלא חפנים לעניים שאינם מהוגנים** אשר בהם עמל ורעות רוח ולא עוד אלא שנחשב לו לעון כשהוא נותן לפריצים ונותן להם אתנני זנות ומקיים מורדין בהקב"ה בעולם. **לפיכך יתפלל אדם להקב"ה לעולם שיזמין לו בני אדם מהוגנים...** ד"א טוב לאדם לפרנס אחד אם אין לו אלא לפרנס נפש אחת טוב משיתן לחמשה ולא יספיקו נמצא חפנים עמל לפי שכל אחד חסר אבל אם גם אחרים נותנים לכל אחד ואחד טוב לו לתת גם הוא לכל אחד ואחד ועל זה נאמר (תהלים קי"ב ט) פזר נתן לאבינוים...

12

Spread the Wealth

פירוש המשנה לרמב"ם אבות ג:טו - אחר כך אמר, שהמעלות לא יושגו לפי שעור גודל המעשה, אלא לפי רוב מספר

המעשה. וזה, שהמעלות אמנם יושגו בכפול מעשי הטוב פעמים רבות, ובה יושג הקנין, לא בשיעשה האדם מעשה אחד גדול ממעשי הטוב, שבזה לבדו לא יושג קנין. **משל זה, שהאדם אם יתן למי שראוי אלף דינר, בפעם אחת ולאיש אחד, לא תושג לו מעלת הנדיבות בזה המעשה האחד הגדול, כמו שתושג למי שיתנדב אלף פעמים באלף דינר, ויתן כל דינר מהם על צד הנדיבות, לפי שזה ייכפל על ידו מעשה הנדיבות אלף פעמים, ויושג קנין חזק, וזה פעם אחת בלבד התעוררה הנפש התעוררות גדולה למעשה טוב, ואחר כן פסקה מזה.** וכן בתורה אין שכר מי שפדה אסיר במאה דינר, או נתן צדקה לעני במאה דינר שהיו די מחסורו, כמו מי שפדה עשרה אסירים, או **השלים חסרון עשרה עניים**, ואפילו בעשרה דינרים. ולזה תקיש. וזה הוא ענין אומרנו: לפי רוב המעשה אבל לא על פי המעשה.

13

Priorities

שולחן ערוך יו"ד סי' רנא סעי' ג' -

- 1. פרנסת עצמו (רמ"א).
- 2. אביו ואמו.
- 3. אחיו מאביו.
- 4. אחיו מאמו.
- 5. עניי ביתו.
- 6. עניי עירו.
- 7. עניי ארץ ישראל.
- 8. עניי חוץ לארץ.

14